

EUROPAPOLITISK ANALYS

Europaparlamentsvalet 2019 – ett splittrat politiskt landskap

Magnus Blomgren*

Sammanfattning

Resultatet av 2019 års val till Europaparlamentet (EP) visar att partier från de stora grupperna (kristdemokraterna och socialdemokraterna) backar i flera av medlemsländerna. Detta är en trend som pågått under flera EP-val och även i många nationella val. Bilden är dock inte entydig. I vissa länder förmår dessa partier försvara sina positioner. De högerradikala och de EU-kritiska partierna ökar sitt stöd, däremot inte så mycket att de förmår blockera parlamentets arbete. Något som kanske inte förväntades var att de liberala och gröna partierna växer. Faktum är att tappet för de kristdemokratiska och socialdemokratiska partierna framförallt vägs upp av framgångar för liberala och gröna partier. Vänstern i bred bemärkelse förlorar och kommer inte att kunna formera något som liknar en majoritet.

Det kommer således att krävas breda majoriteter för att genomföra beslut. Det troliga utfallet är ett samarbete mellan kristdemokrater, socialdemokrater, liberaler och de gröna. Att EP nu består av mer jämnstora partier ökar fragmentiseringen av parlamentet. Detta kan göra den politiska processen mer komplicerad. Men det kan också leda till en ökad debatt i viktiga frågor. Sålunda behöver denna utveckling inte nödvändigtvis föra med sig något ont, utan bidra till en större tydlighet om vilka alternativ som EU står inför.

* Magnus Blomgren är docent i statsvetenskap och prefekt för statsvetenskapliga institutionen vid Umeå universitet. Han forskar om den representativa demokratins utveckling i politiska flernivåsystem, framför allt inom EU, med fokus på hur politiska partier och nationella parlament hanterar nya förutsättningar.

1 Inledning

Valet till Europaparlamentet (EP) 2019 framställdes tidigt som det viktigaste i EU:s historia. Visserligen brukar dessa valrörelser kantas av ganska stora ord – kanske för att väljarkåren oftast uppfattat EP-val som ganska ointressanta – men 2019 års val framstod som alldeles särskilt viktigt. Det finns en rad orsaker till detta. EU har under de senaste tio åren upplevt en rad allvarliga politiska kriser. Den globala ekonomiska kraschen 2008 och de efterföljande kriserna i bland annat Grekland innebar en svår process för EU:s institutioner såväl som den allt tilltagande kritiska inhemska EU-debatten i många medlemsländer. Härfter kom kriget i Syrien och de stora migrationsströmmarna till Europa med sitt crescendo 2015. Återigen ställdes EU:s sammanhållning på spel och den inrikespolitiska situationen i många medlemsländer blev synnerligen laddad.

Samtidigt har den politiska utvecklingen i en rad medlemsstater lett till konflikt med EU:s institutioner. Europaparlamentet beslutade i september 2018 att uppmana Europeiska rådet att starta ett så kallat artikel 7-förfarande mot Ungern. En stor majoritet i parlamentet ansåg att Ungern med sin inrikespolitiska utveckling hotar bryta mot EU:s grundläggande värden. Detta är första gången som parlamentet på ett så tydligt sätt blandar sig i ett medlemslands inrikespolitiska situation, vilket illustrerar att gränsen mellan vad som är EU-politik och vad som är inrikespolitik är oerhört svår att dra. Motsättningen har även accentuerats mellan Europeiska kommissionen och regeringen i Polen kring liknande frågor, det vill säga inskränkningar i centrala demokratiska värden. Dessutom upplever EU, för första gången, att ett medlemslands medborgare bestämmer sig för att det bästa är att lämna unionen. Storbritanniens beslutade utträde har visat att ett EU-medlemskap inte är ett definitivt faktum utan förhandlingsbart.

Vi lever också i en alltmer svårmanövrerad internationell politisk miljö. Valet av Donald Trump till president i USA 2016 och den nya isolationistiska politik som följer därpå rimmar illa med EU:s politiska ambitioner. Det får effekt på handelspolitikens område, men kanske framför allt på de globala miljöpolitiska strävandena, vilka har fått en alltmer akut prägel under mandatperioden. EU hamnar i en situation där man allt tydligare utmanar USA på en rad områden.

Detta politiska stämningsläge ramar in valrörelserna 2019 och även om medborgarnas beslut vid val-

urnorna knappast kommer att kunna förändra dessa förhållanden, så präglas stämningen av allvar. Det uppstår en allt tydligare konflikt mellan de som ser EU som lösningen på en rad avgörande politiska problem och andra som menar att EU utgör det stora hotet. Sätillvida var det kanske inte fel att tillmäta 2019 års val en mycket stor betydelse. EU är mitt i en mycket viktig transformativ fas och valet till EP har således potentialen att utgöra en temperaturmätare kring medborgarnas syn på utvecklingen.

”Det uppstår en allt tydligare konflikt mellan de som ser EU som lösningen på en rad avgörande politiska problem och andra som menar att EU utgör det stora hotet.”

I den analys som härpå följer kommer jag att titta närmare på vilka förändringar i styrkeförhållandena som skett inom parlamentet som en följd av valet. Den ska också försöka fånga nyanser. Det är inte så att ett EP-val innebär *en* valrörelse, utan snarare 28 (åtminstone). Den bild som framträder är inte heller en homogen tydlig trend, utan det ser olika ut i olika medlemsländer. Denna spretighet gör givetvis analysen betydligt svårare och i vissa fall kan vi inte i dagsläget producera några rigorösa svar, utan snarare spekulationer som bygger på vad vi vet idag. Jag kommer först att titta på vilka som var vinnarna och förlorarna i 2019 års val på en mer övergripande nivå samt göra vissa nedslag i några olika medlemsländer. Hur gick det för de stora partigrupperna? Vilka var de viktigaste utmanarna till de stora grupperna? Därefter ska vi titta närmare på karaktären på det parlament som vi fått efter valet. Har vi fått ett mer jämställt parlament efter valet 2019? Hur gick det för de EU-kritiska krafterna? Vad kan vi säga om troliga samarbeten mellan partigrupper? Därefter ska jag i en rad slutsatser diskutera vad vi kan tro om konsekvenserna för parlamentets arbete den närmaste mandatperioden.

2 Situationen inför valet 2019

Många gånger framställs Europaparlamentet som en heterogen och svag politisk institution i jämförelse med många nationella parlament. Detta är en sanning med modifikation. Ända sedan integrationsprocessen satte fart på allvar under andra halvan av 1980-talet har frågan om EP:s makt varit

aktuell. I och med att olika politiska områden lyfts från den nationella nivån, och därmed från de nationella parlamentens inflytande, har kravet ökat på att EP som det enda folkvalda organet skulle få ett större inflytande. Successivt har så också skett. Redan i Maastrichtfördraget från 1993 infördes procedurer där parlamentet blev medbeslutande med ministerrådet på vissa områden. Detta utökades därefter i praktiken vid varje fördragsförändring; i och med Lissabonfördraget 2009 jämsätldes parlamentet med ministerrådet på mer eller mindre samtliga politiska områden där EU har befogenheter att fatta beslut.

”Denna parlamentarisering av EU:s beslutsystem har också förstärkts av att EP successivt har blivit en allt viktigare institution vid tillsättningen av Europeiska kommissionen.”

Denna parlamentarisering av EU:s beslutsystem har också förstärkts av att EP successivt har blivit en allt viktigare institution vid tillsättningen av Europeiska kommissionen. Sedan länge ska kommissionens ordförande och dess olika ledamöter godkännas av EP. Dessutom har EP kunnat rikta ett misstroendevotum mot en sittande kommission. Dessa befogenheter har EP också använt sig av vid olika tillfällen. Santerkommissionen fick 1999 avgå i förtid efter allvarliga korruptionsanklagelser och 2004 fick tillsättningen av Barrosokommissionen göras om efter att parlamentet riktade stark kritik mot förslaget till kommissionärer.

Inför EP-valet 2014 manifesterades parlamentets ökade makt ytterligare. Enligt artikel 17 i fördraget om Europeiska unionen ska en ny kommission tillsättas med hänsyn till valet till Europaparlamentet. Detta är något dunkelt skrivet och inför 2014 års val valde partigrupperna i EP att tolka detta till sin fördel. Grupperna utsåg kandidater till ordförande för den nya kommissionen. Dessa fick namnet *Spitzenkandidaten*. Tanken var att den grupp som var störst efter valet skulle få ordförandeposten på motsvarande sätt som ett parlament utser regeringschef. Så blev också fallet. 2014 utsåg kandidaten för Europeiska folkpartiet (EPP), Jean-Claude Juncker, efter diskussion i Europeiska rådet, till ordförande för kommissionen. Frågan var om detta skulle upprepas efter EP-valet 2019. Även denna gång utsåg grupperna kandidater, men nu kunde

parlamentet och Europeiska rådet inte enas. Istället utsågs den tyska försvarsministern Ursula von der Leyen att leda kommissionen under den närmaste femårsperioden. Hela systemet med kandidater från partigrupperna är dock ett uttryck för en parlamentarisering av EU-systemet och parlamentets ökade inflytande.

EP bygger vidare på ett tämligen stabilt partisystem, med fem olika grupper som grund. Dessa partigrupper agerar också relativt sammanhållet i parlamentet, vilket betyder att mer eller mindre alla parlamentariker i samma grupp röstar på samma sätt (Bowler & McElroy 2015). Sammanhålningen är en viktig indikation på hur effektivt ett parlament är. Om grupper håller ihop underlättar det förhandlingar och kompromisser mellan grupper. Det indikerar dessutom att EP i första hand utgör en arena för europeisk politik och inte för nationella intressen. Karaktären på detta partisystem liknar många nationella motsvarigheter och det är i första hand konflikten mellan höger och vänster som utgör den sorterande mekanismen.

De två stora partigrupperna, det kristdemokratiska *Europeiska folkpartiet* (EPP) och det socialdemokratiska *Progressiva förbundet av socialdemokrater och demokrater i Europaparlamentet* (S&D), har sedan länge dominerat parlamentets verksamhet. Beslut i parlamentet fattas oftast med dessa två partigrupper på samma sida. De har olika positioner när det gäller höger och vänster men är i de flesta fall ganska överens om frågor som rör synen på EU:s framtid. Visserligen kan de tycka olika om *vad* EU ska göra, men de förenas i en positiv inställning till en ökad europeisk integration. Två likaledes EU-positiva men mindre grupper är den liberala partigruppen *Renew Europe* (RENEW) (innan valet 2019 hette gruppen Alliansen liberaler och demokrater för Europa) samt *De gröna/Europeiska fria alliansen* (GREEN). Dessa har väldigt olika politiska profiler och ideologiska utgångspunkter men utgör ofta stöd till den stora koalitionen av EPP och S&D. Den sista gruppen, i det vi kan kalla parlamentets stabila fempartisystem, har vi *Europeiska enade vänstern/Nordisk grön vänster* (GUE/NGL). Här återfinns vi en flora av i varierande grad radikala vänsterpartier. Här är EU-entusiasmen inte lika hög, även om de ingående partierna är tämligen splittrade i detta avseende.

Utöver dessa mer eller mindre stabila konstellationer har vi den radikala högern samt nationalistiska och EU-kritiska partier. Här är rörligheten mycket stor, även inom mandatperioderna, vilket gör att det inte

är alldeles enkelt att tala om stabila grupperingar. Graden av högerradikalism är ett sätt att sortera skillnaderna mellan dem. I partigruppen *Europeiska konservativa och reformister* (ECR) är det sammanhållande kittet EU-kritiken och de högerradikala strömningarna är mindre framträdande. Innan valet 2019 dominerades denna grupp av de brittiska konservativa. De ingick fram till 2009 i EPP, men på grund av spänningar i synen på EU:s utveckling bröt det brittiska partiet sig ur och bildade denna nya partigrupp.

Radikala högerpopulistiska partier har alltid haft svårt att formera sig i parlamentet. Efter varje val gör dessa partier upprepade försök, men inget har hittills blivit stabilt och bestående. Efter 2014 års val bildades partigruppen *Frihet och direktdemokrati i Europa* (EFDD) för att samla delar av de radikala högerpartierna. Även denna partigrupp förenas i sin EU-kritik, men många av de ingående partidelegationerna har också en tydlig högerradikal agenda. Svårigheten att samla dessa partier illustreras av att EFDD kollapsade redan i oktober 2014, återbildades på nytt samma år, men överlevde inte valet 2019. I EFDD ingick dock inte de mest extrema högerpartierna, exempelvis franska *Front national*, österrikiska *Freiheitliche Partei Österreichs* eller holländska *Partij voor de Vrijheid*. Flera av dessa stod under förra mandatperioden utanför någon partigrupp men förmådde under mandatperiodens sista skede samlas i gruppen *Nationernas och friheternas Europa* (ENF). EFDD överlevde som sagt inte 2019 års val, men efterföljaren till ENF förstärks och ombildas i partigruppen *Identitet och demokrati* (ID).

"Sedan många år har de dominerande regeringspartierna gradvis förlorat initiativet och de nationella parlamenten har blivit mer fragmentiserade, regeringsbildningsprocesserna mer utdragna och stabiliteten svagare."

Under senare år har vi också sett hur de faktiska styrkeförhållandena förändrats i en rad medlemsländer. Sedan många år har de dominerande regeringspartierna gradvis förlorat initiativet och de nationella parlamenten har blivit mer fragmen-

tiserade, regeringsbildningsprocesserna mer utdragna och stabiliteten svagare. Vinnarna i denna process har framför allt varit högerradikala och nationalistiska partier och i flera länder har dessa partier fått en central roll i det politiska spelet. Dessa partier har också fått draghjälp av valframgångar i Ungern, Italien och Polen. Här har nationalkonservativa partier vunnit regeringsmakten med en mer auktoritär politisk utveckling som följd. Ett uppenbart exempel är Ungerns Viktor Orbán som håller tal där han lyfter fram vad han kallar illiberala värden och kritiserar EU (och de etablerade politiska eliterna) utifrån att libera-lismen inte är förenlig med den kristna tanketraditionen (Orbán 2018). Denna generella förskjutning i många medlemsländer påverkar givetvis också politiken inom EU, dels i partigrupperna i parlament, dels i ministerrådet och Europeiska rådet.

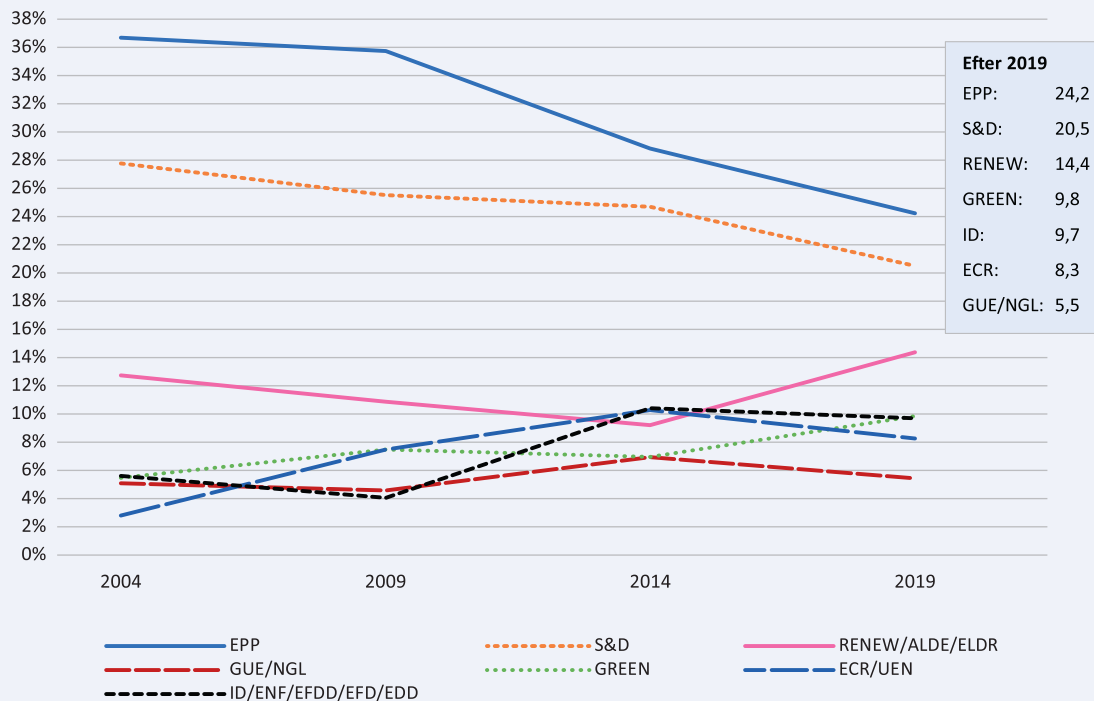
3 Vinnare och förlorare valet 2019

Inför valet 2019 vädrade således de högerradikala partierna morgonluft och från att ha haft en mycket EU-kritisk position satsade flera av dessa partier mycket stort i denna valkampanj. De såg förutsättningar att förändra EU inifrån istället för att argumentera för utträde. Brexit-processen har förmodligen uppmuntrat denna omtolkning av det strategiska läget. Det hela förstärktes av den amerikanske högerradikala strategen Steve Bannon som reste över Atlanten och kampanjade för ett ökat stöd till dessa rörelser. Sammantaget såg det ut som att de högerradikala och EU-kritiska rösterna skulle bryta igenom och på allvar kunna hota EU-systemet.

På motsatt sida ser vi en allt mer tydlig argumentation för en ökad federalisering av EU. Inte minst i form av den franske presidentens Emmanuel Macrons manifest för ett mer integrerat EU, som spreds inte bara i Frankrike utan inom hela unionen (Macron 2019). Argumentationen är att Europa (läs EU) aldrig har behövts så mycket, men att Europa ändå aldrig har varit i lika stor fara som nu. Likaså var EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker extra aktiv i valrörelsen och gav uttryck för en tydlig strävan efter ett mer integrerat EU. Känslan av att EU står inför ett vägval var uppenbart.

Hur gick det då, vilken av dessa diametralt olika politiska idéer vann väljarnas förtroende? I

Figur 1 Fördelningen av mandat i Europaparlamentet 2004–2019 (i %)

Källa: Europaparlamentet, Europeiska valresultat 2019 – Jämförelseverktyg, <https://valresultat.eu/verktyg/jamforelseverktyg/>

figur 1 återges styrkeförhållandena för de nu sju existerande grupperna och deras föregångare under de senaste fyra mandatperioderna¹.

Nedgången för EPP och S&D är tydlig och den successiva försvagning som vi sett under hela femtonårsperioden accentueras betydligt 2019. EPP landar på 24,2 procent (-4,6) vilket måste betraktas som en ordentlig försvagning, även om man försvarar positionen som parlamentets största partigrupp. Det är framför allt i Frankrike, Italien, Polen, Spanien och Tyskland som gruppen förlorar många mandat. Det hänger givetvis ihop med att detta är de stora länderna, och procentuellt var förlusterna än större i några mindre länder. Tappet är ungefär lika stort för S&D och de landar på 20,5 procent (-4,2). Mönstret är också likartat när det gäller i vilka länder som tappet är som störst – Frankrike, Italien, Storbritannien

och Tyskland. Här finns dock några skillnader. S&D flyttar fram sina positioner i framför allt Spanien, Nederländerna och Polen. Så även om den sammantagna förlusten för EPP och S&D är ungefär lika stor finns fler ljuspunkter för S&D i vissa medlemsländer. Tillsammans förlorar alltså de två stora partigrupperna den majoritet som dominerat parlamentets verksamhet i många år. Vi ska återkomma till det.

Hur gick det då för de högerextrema grupperna? Att beskriva förändringarna i dessa grupper över tid är en utmaning. Dels förändras de löpande över perioden och dels är dessa grupper ideologiskt relativt heterogena jämfört med andra partigrupper. För att göra det överskådligt har jag i praktiken delat upp dessa grupper i en strömning som företrädesvis är EU-kritisk men inte nödvändigtvis högerextrem. ECR får representera denna politiska

¹ Värdena för 2004, 2009, 2014 är relationen mellan grupperna vid utgången av mandatperioden, medan värden 2019 är situationen vid det konstituerande sammanträdet efter valet.

gruppering. Den andra strömningen är inte enbart EU-kritisk utan delar också en högerradikal politisk agenda. ID får representera denna gruppering. Problemet med denna kategorisering är dock att en del av de partidelegationer som jag innefattar i den andra strömningen idag inte skulle eller skulle vilja tillhöra ID. Ett exempel är italienska *Movimento Cinque Stelle* (Femstjärnerörelsen) som var en viktig del i EFDD, men som i skrivande stund inte har anslutit sig till någon grupp. Jag väljer dock att dela upp det så här för att kunna följa en grupp med några gemensamma karakteristika: man är ytterst kritisk till EU, i grunden nationalkonservativ och flertalet av dem tillhör den yttersta högern. Ytterligare en komplikation är att de Europaparlamentariker som inte tillhör en partigrupp ibland är ganska många. De återfinns inte i figur 1 och bland dessa är det periodvis en stor del som vi skulle definiera som högerradikala partidelegationer. Jag väljer dock att ta fasta på de faktiska grupper som har förmått formera sig i parlamentet.

"ID är en delvis ny konstellation och på det hela taget innebär detta att den radikala högern har förmått formera sig till en relativt stark grupp i parlamentet."

Givet dessa tillkortakommanden ser vi en mindre uppgång för båda dessa grupper. I fallet ID landar man på 9,7 procent. Det är dock en modest ökning (+0,7) jämfört med förra mandatperioden (det vill säga det samlade stödet för EFDD och ENR). Här ska vi dock betänka att varken *Movimento Cinque Stelle* eller det nya *Brexit party* (vilket i praktiken ersätter *United Kingdom Independence party*) finns med i ID. Skulle vi innefatta också dessa skulle framgången vara något större. ID är en delvis ny konstellation och på det hela taget innebär detta att den radikala högern har förmått formera sig till en relativt stark grupp i parlamentet. De stora partidelegationerna i ID är Italiens *Lega*, vilken hade en mycket stor valframgång – partiet gick från fem mandat till 28. Den andra stora partidelegationen är franska *Rassemblement national* (tidigare *Front national*), som blev största parti i Frankrike men som inte ökar antalet mandat. Den tredje är partidelegationen *Alternative für Deutschland*, som ökar antalet mandat i parlamentet från sju till elva.

Även om radikalhögern stärker sitt grepp, så motsvarar det inte de förväntningar som fanns långt in i valrörelsen.

ECR får 8,3 procent vilket innebär ett visst tapp i stöd (-2,0). Då ska man dock komma ihåg att en av de dominerande partidelegationerna i ECR var de brittiska konservativa, vilka tappade väldigt mycket, från 19 medlemmar till fyra². Dessutom har några relativt stora partidelegationer valt att efter valet lämna ECR och bli medlemmar i ID, såsom den danska och den finska delegationen. En hel del av dessa förluster vägs upp av att det polska partiet *Prawo i Sprawiedliwość* (Lag och rättvisa) växte rejält i 2019 års val till 26 mandat. Idag dominerar detta parti ECR totalt.

Om vi då tittar närmare på övriga grupper. Det är inte enbart den radikala högern som får framgångar, utan också den liberala gruppen RENEW som landar på 14,4 procent av mandaten (+5,2). Till stora delar kan denna ökning hänföras till två viktiga kampanjer. Koalitionen med franska liberala partier, där president Macrons parti *En marche!* är en del, går in i den liberala gruppen och härmed växer den franska delegationen från sju till 21 ledamöter. Likaså innebar starka framgångar för brittiska *Liberaldemokraterna* att briterarna ökar sitt deltagande i RENEW från ett mandat till 16. Det är likväl en stor framgång för den liberala gruppen i parlamentet som nu återfår sin ställning som den tredje största gruppen. Den gröna gruppen förstärks också i och med 2019 års val, som växer till 9,9 procent (+2,9). Även här kan vi se stora valframgångar i vissa länder, inte minst får det en stor effekt när så sker i stora medlemsländer som Storbritannien, Frankrike och Tyskland.

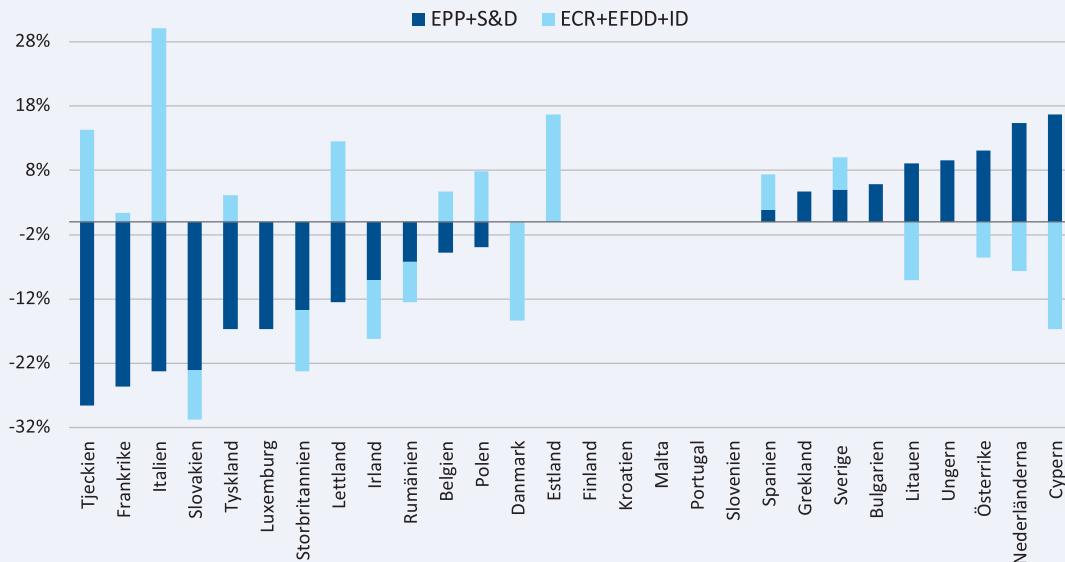
Den sista partigruppen, som också är den minsta efter 2019 års val, är vänstergruppen GUE/NGL. Den landar på 5,5 procent och gör därmed en betydande förlust (-1,5). Det är framför allt förlusten av delegater från Italien, Nederländerna, Spanien och Tjeckien som leder till detta resultat. Den uppgång som partigruppen upplevde för fem år sedan (2014) kunde inte upprepas vid detta tillfälle.

4 De politiska förändringarna varierar mellan medlemsländerna

Slutsatsen så här långt är att den ena förväntningen innan valet infriades, nämligen att de stora (ofta)

² Här ingår också *Ulster Unionist Party* med ett mandat.

Figur 2 Vinnare och förlorare i 2019 års val (i % av medlemslandets mandat)

Källa: Europaparlamentet, Europeiska valresultat 2019 – Jämförelseverktyg, <https://valresultat.eu/verktyg/jamforelseverktyg/>

regeringsbärande partierna skulle förlora. Däremot är frågan om detta är en generell trend eller om situationen varierar mellan olika medlemsländer. Den andra förväntningen var att de högerradikala partierna, tillsammans med vad vi kan kalla anti-etablissemangspartier, skulle öka. Även det sker, men frågan är också i vad mån detta gäller i samtliga medlemsländer eller om bilden varierar. I figur 2 illustreras mandatförändringarna i de två olika grupperingarna, dels EPP och S&D, dels den brokiga samlingen ECR, EFDD (det vill säga de som var med i den gruppen innan valet 2019) och ID.

"[...] i tolv av medlemsländerna tappar de stora partierna stöd och i vissa fall är förlusten mycket stor."

Vi kan utläsa av figur 2 att i tolv av medlemsländerna tappar de stora partierna stöd och i vissa fall är förlusten mycket stor. Däremot kan vi också se att i nio av länderna vidmakthåller dessa partier sin position eller ökar sitt stöd i varierande grad. Bilden är således inte entydig. Det är dock i de stora medlemsländerna som dessa partigrupper förluster är som störst, vilket får stor betydelse i

mandatfördelningen i EP (se Frankrike, Italien, Tyskland och Storbritannien). Att de traditionella regeringspartierna i dessa fyra länder har problem kommer inte som någon överraskning. I viss utsträckning kan detta ha med EU att göra, men i grunden handlar det förmodligen om mer djupliggande opinionsförskjutningar kopplade till den nationella nivån. Ett exempel är Frankrike, där presidentvalet 2017 visade att både de konservativa republikanerna och socialistpartiet förlorade initiativet till Emmanuel Macrons nystartade liberala parti. I Italien har de traditionella regeringsbildande partierna på höger- och vänsterkanten haft enorma problem länge och den italienska turbulenta politiken har lett till att landet en tid styrdes av en koalition mellan anti-etablissemangspartiet (på vänsterkanten) *Movimento Cinque Stelle* och *Lega* på den radikala högerkanten. Efter regeringskrisen hösten 2019 ombildas regeringen till att istället bestå av *Movimento Cinque Stelle* och det socialdemokratiska *Partito Democratico*. I Tyskland har *Christlich Demokratische Union Deutschlands* (kristdemokraterna) tappat stöd sedan migrationskrisen 2015 och *Sozialdemokratische Partei Deutschlands* (socialdemokraterna) är idag enbart fjärde största parti i opinionsmätningarna (Politico 2019a). Slutligen är problemen för *the Conservative*

party och för *the Labour party* i Storbritannien allmänt omvittnade och är givetvis kopplade till brexitfrågan. Men de har förmodligen också sin grund i djupare politiska attitydförändringar som omfattar mer än enbart landets relation till EU. Slutsatsen är därför att vi just nu bevittnar ett större skifte i de nationella partisystemen i många länder, inte minst i vissa betydelsefulla EU-medlemsstater. Detta får av ganska naturliga skäl återverkningar också i Europaparlamentet.

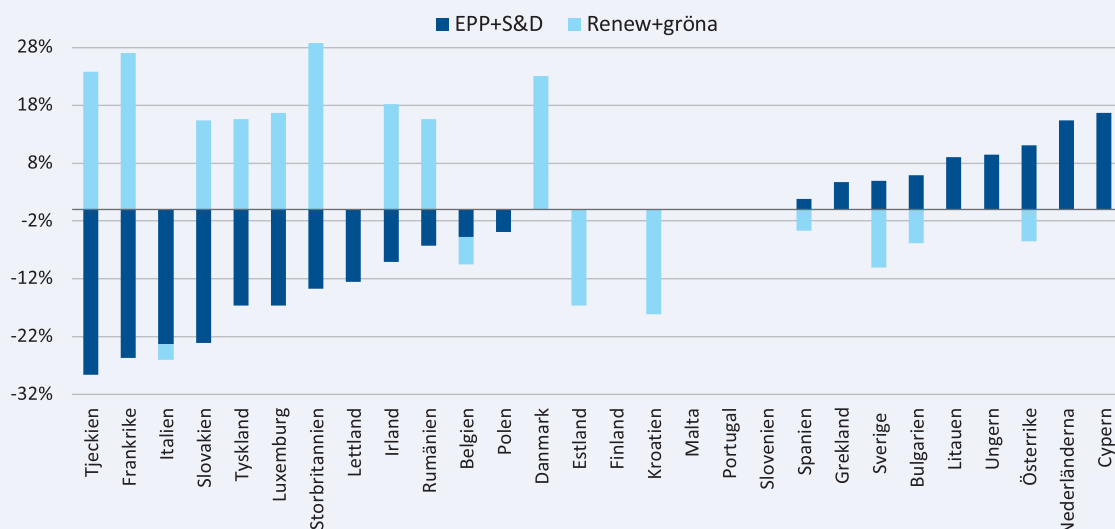
Är det då de högerextrema krafterna som utgör de mest avgörande utmanarna mot EPP och S&D? Figur 2 pekar på att så inte är fallet. Tvärtom är bilden väldigt splittrad. I vissa länder är det tveklöst på det sättet. Återigen är Italien ett bra exempel, likaså Tjeckien, Lettland, Estland och Polen. Egentligen gäller det även Frankrike, men det framgår inte riktigt av 2019 års val till EP. *Rassemblement national* (tidigare *Front national*) är fortfarande en stor utmanare till övriga partier, men framgångarna i 2019 års val var inte så anmärkningsvärda. I andra länder ser vi hur dessa partier gör substantiella förluster. Danmark är ett gott exempel, där *Dansk folkeparti* gick från fyra mandat till ett mandat och i opinionsmätningarna har partiet tappat betydligt och är nu nere på åtta procent (Politico 2019b).

Det är alltså en splittrad bild och faktum är att det största tappet från EPP och S&D inte går till högerextrema partier, utan till andra. I figur 3 ser vi motsvarande bild, men istället för högerextrema partier jämför vi förlusterna för EPP och S&D med liberalerna (RENEW) och den gröna gruppen (GREEN).

"Det är alltså en splittrad bild och faktum är att det största tappet från EPP och S&D inte går till högerextrema partier, utan till andra."

Här blir mönstret faktiskt något tydligare. I de allra flesta fall där EPP och S&D gör stora förluster så vinner liberalerna och/eller de gröna. Detta gäller bland annat i Frankrike, Tyskland, Storbritannien och Slovakien. Det finns dock några undantag värda att notera. I Italien har, såsom redan beskrivits, det högerextrema *Lega* och *Movimento Cinque Stelle* tagit över scenen, så i det fallet är bilden ganska entydig. I Tjeckien utmanas EPP och S&D-partierna av båda dessa grupper av partier. Detta har inhemska orsaker. Det socialdemokratiska partiet (*Česká strana sociálně demokratická*) hamnar under strecket och förlorar representation i EP.

Figur 3 Vinnare och förlorare i 2019 års val (i % av medlemslandets mandat)

Källa: Europaparlamentet, Europeiska valresultat 2019 – Jämförelseverktyg, <https://valresultat.eu/verktyg/jamforelseverktyg/>

Orsaken förmodas vara regeringssamarbetet med det ledande partiet ANO 2011, vilket tillhör RENEW och går framåt i 2019 års val. ANO 2011 genomförde en valrörelse som flirtade med Trump-retorik och hade en tydlig udd mot flyktingar och mot att Bryssel ska få för stor makt (Stetka 2019). Tjeckisk politik är därför ett exempel där uppdelningen i partigrupperna i Bryssel kanske inte alltid så väl illustrerar de djupare politiska konfliktlinjerna.

"Partigruppernas sammansättning bygger alltid på ett visst mått av pragmatism."

Partigruppernas sammansättning bygger alltid på ett visst mått av pragmatism. Till syvende och sist handlar det om att ha så många mandat som möjligt i sin grupp utan att bli alltför heterogen. I detta ligger således en balans mellan att å ena sidan attrahera relativt brett och å andra sidan inte bli så breda att det skapas interna spänningar i gruppen. ANO:s deltagande i RENEW, liksom det ungerska Fidesz's medlemskap i EPP, är exempel på denna balansgång. Trots dessa undantag tyder ändå valresultatet 2019 på att trycket på de traditionella regeringspartierna, här representerade av EPP och S&D, inte enbart kommer från den radikala högern eller andra antietablissemangspartier, utan också från utmanare från mindre partier som i grunden tillhör mittfåran i europeisk politik.

5 Det nya parlamentet

Nu har vi tittat på förändringar i styrka mellan partigrupperna över tid och framför allt i samband med valet 2019. Frågan är då vad det är för ett parlament väljarna nu har röstat fram? I svaret på denna fråga kan man fokusera på dels sociala karakteristika för de ny- eller återvalda parlamentarikerna, dels idémässig representation. Än så länge saknar vi i stort systematiska data kring sådant som social bakgrund och ålder när det gäller det nya parlamentet. En rapport från det kända analysföretaget VoteWatch tittar på vilken utbildning som parlamentarikerna har och variationen i detta avseende mellan de olika grupperna (VoteWatch 2019). Dessa data säger dock ganska lite om vilka parlamentarikerna faktiskt är och framför allt om något förändrats över tid. Vi måste helt enkelt invänta andra typer av data för att kunna säga något substantiellt.

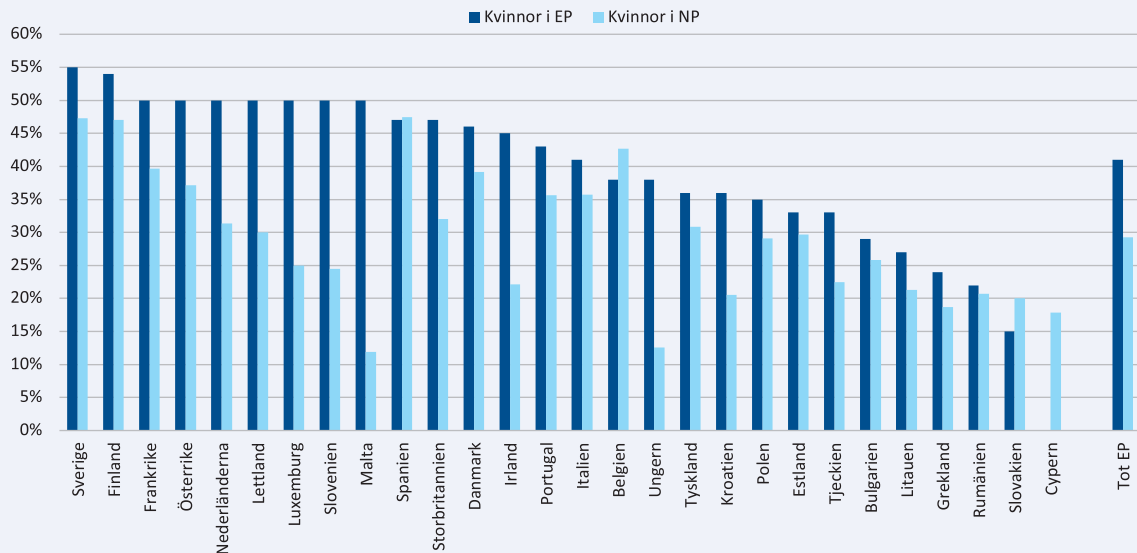
En variabel som däremot är förhållandevis enkel att mäta är könsbalansen i parlamentet. Antalet kvinnor har successivt ökat i parlamentet. I det första direktvalda parlamentet (1979) uppgick andelen kvinnor till 16 procent. Under den förra mandatperioden (2014–2019) var andelen kvinnor 37 procent och efter valet 2019 ökar denna siffra till 41 procent. Variationen är dock betydande. I figur 4 (se nästa sida) visas andelen kvinnor dels i de nationella partidelegationerna i EP, dels i respektive nationellt parlament.

Könsfördelningen varierar stort mellan de nationella delegationerna. I 15 länder uppgår eller överstiger antalet kvinnor 40 procent. Sverige och Finland är i topp på 55 procent, medan det inte ingår några kvinnor i Cyperns delegation. I en jämförelse med den nationella nivån är balansen generellt större i EP. Nationellt uppnår enbart fem länder 40 procent. En jämförelse av medelvärden visar att EP består av 41 procent kvinnor, medan motsvarande siffra är 29 procent på nationell nivå. Man kan fråga sig vad detta kan bero på. Vissa skulle nog hävda att de nationella parlamenten fortfarande anses vara de mest centrala politiska institutionerna, medan EP anses vara mindre betydelsefullt. Härav är det viktigare för män att vidmakthålla makten i de nationella parlamenten. Skillnaden är dock så påtaglig att den uppmanar till en djupare analys än vad som är möjligt i detta sammanhang.

"En jämförelse av medelvärden visar att EP består av 41 procent kvinnor, medan motsvarande siffra är 29 procent på nationell nivå."

Den politiska/ideologiska kompositionen av det nya parlamentet är lättare att analysera än den sociala representationen. Här är det i grunden två frågor som är mest intressanta: hur har balansen mellan vänster och höger förskjutits och har de EU-kritiska krafterna växt? I grunden handlar detta om vilken konfliktdimension som ska komma att dominera parlamentets verksamhet. Den klassiska konflikten mellan höger och vänster, som präglat de flesta europeiska parlament under hela 1900-talet, har under senare årtionden utmanats av det vi kallar GAL–TAN-skalan (Hooghe, Marks & Wilson 2002). GAL står för grön, alternativ och libertär, medan motsatsen TAN står för traditionell, auktoritär och nationalistisk.

Figur 4 Könsfördelningen i EP (efter 2019 års val) och i nationella parlament (i % av medlemslandets mandat)

Källa: Europaparlamentet, Europeiska valresultat 2019 – Ledamöters könsfördelning per land, <https://valresultat.eu/verktyg/jamforelseverktyg/> samt IPU (2019), Percentage of women in national parliaments, Inter-Parliamentary Union, <https://data.ipu.org/women-ranking?month=7&year=2019>

Studier visar att konfliktmönstret inom EP håller på att skifta. Sedan länge har den dominerande konfliktdimensionen varit vänster och höger, men under den senaste mandatperioden 2014–2019 ser vi ett något annorlunda mönster. Analyser av röstningsbeteenden gör gällande att konflikten mellan pro- och anti-EU ökar i betydelse (Hix, Noury & Roland 2018), vilket talar för att GAL–TAN-skalan blir allt viktigare för att förstå motsättningarna i parlamentet. En förklaring är att de EU-kritiska grupperna ökade sitt stöd i valet 2014, även om de inte på något sätt hotade den mer EU-positiva majoriteten. En kanske viktigare skillnad är den förändrade politiska utvecklingen i flera medlemsstater. Den nynationalistiska agendan företräds inte enbart av högerradikala krafter utan har även anammats av flera mainstreampartier som justerat sina positioner till mer traditionella värderingar. Detta har troligen också inneburit en ökad kritik mot EU. Även partier inom EPP, såsom den ungerska delegationen *Fidesz* (premiärminister Viktor Orbáns parti), har idag en mer EU-kritisk position än de hade tidigare och här utgör migrationsfrågan en viktig del. Eller för den delen det redan beskrivna tjeckiska regeringspartiet ANO som visserligen är medlemmar i den liberala gruppen,

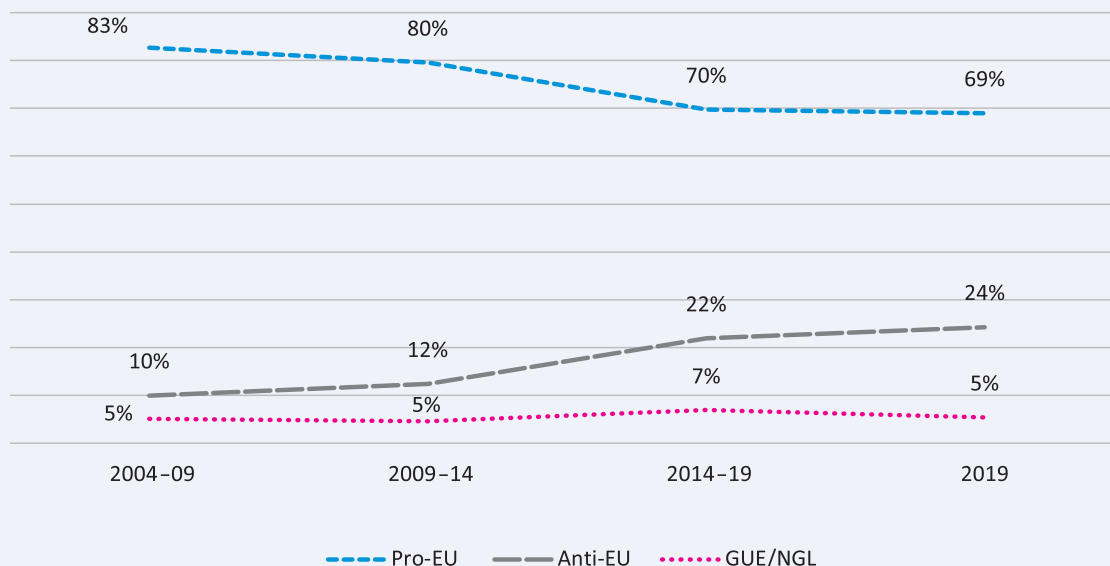
men som för en argumentation som präglas av värderingar sprungna ur mer traditionalistiska värderingar och som i stora drag är EU-kritiska.

Att partier med en relativt EU-skeptisk hållning finns med i de i grunden EU-positiva partigrupperna gör analysen av parlamentets sammansättning svårare i detta avseende. Men om vi utgår från de värderingar som grupperna i stort står för så innebär 2019 års val inte att de EU-kritiska krafterna har ökat i någon nämnvärd omfattning. I figur 5 redovisas förändringarna över tid kring relationen mellan partigrupper med positionerna pro-EU eller anti-EU.

”Det är cirka en fjärdedel av parlamentets ledamöter som är öppet kritiska till en ökad EU-integration, men samtidigt är den EU-positiva majoriteten inte på något sätt hotad.”

Uträkningen i figur 5 bygger på gruppernas position kring EU. Som pro-EU räknas EPP, S&D, RENEW och GREEN. Som anti-EU räknas ECR och ID samt de partidelegationer som inte ingår i

Figur 5 Pro-EU eller anti-EU: förändring över tid i Europaparlamentet (% av mandat)

Källa: Bearbetning av material från Europaparlamentet, Europeiska valresultat 2019, <https://valresultat.eu/>

någon grupp (grupplösa) som tydligt kan hänföras till en EU-kritisk position. Viktigt att notera är att det nya Brexit-partiet är inkluderat i denna kategori. GUE/NGL redovisas särskilt, då det inte är rimligt att entydigt sätta denna grupp i den ena eller andra kategorin. Det råder inget tvivel om att gruppen EU-kritiska har ökat över tid. Det var framför allt i valet 2014 som dessa grupper stärktes, medan ökningen i valet 2019 var mer modest. Det är cirka en fjärdedel av parlamentets ledamöter som är öppet kritiska till en ökad EU-integration, men samtidigt är den EU-positiva majoriteten inte på något sätt hotad. Således kommer besluten inte att påverkas alltför mycket av denna utveckling under den närmaste mandatperioden. Samtidigt kan saker ske som förändrar detta förhållande. Skulle det vara så att konflikterna kring EU:s framtida roll, exempelvis kring frågor om migration, blir alltmer dominerande i parlamentet är det inte omöjligt att partidelegationer som lutar åt en mer EU-kritisk hållning lierar sig med de mer EU-kritiska grupperna. Det är i detta ljus man ska se det ungerska partiet (*Fidesz*) framtid i EPP. Skulle de lämna den kristdemokratiska gruppen (eller bli utsparkade) så kan det påverka den här balansen.

Om vi då tittar lite närmare på den andra dimensionen, höger eller vänster, har det då skett

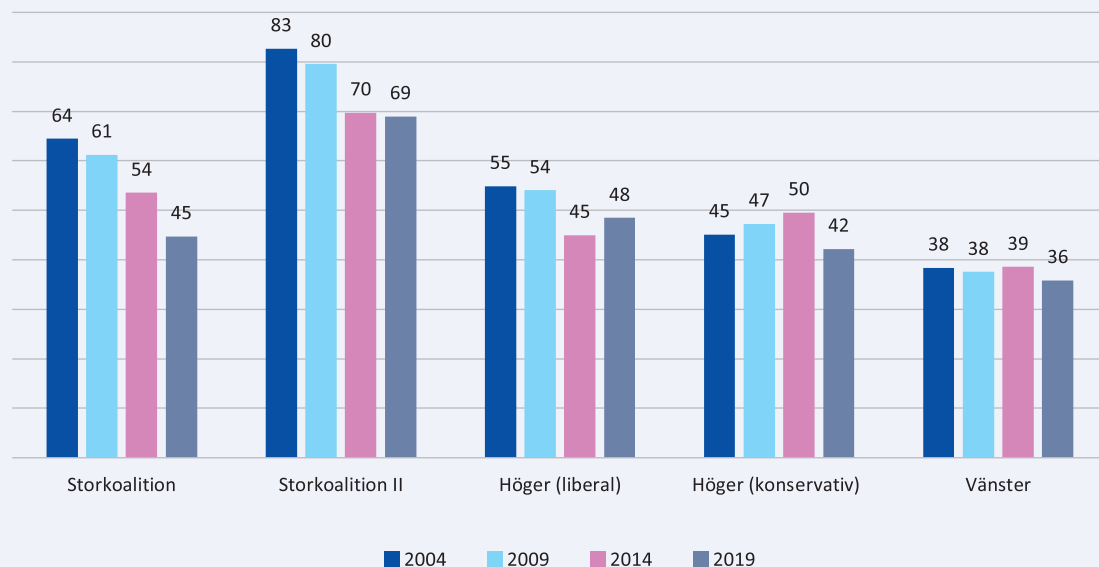
någon förändring efter 2019 års val? I figur 6 (se nästa sida) illustreras olika potentiella samarbeten utifrån ett höger- och vänsterperspektiv samt hur detta har förändrats över tid.

I figur 6 framgår tydligt hur den stora koalitionen (EPP och S&D) har förlorat i styrka: under den senaste femtonårsperioden har de tappat 19 procent av mandaten i parlamentet. Det innebär att det vi kallar storkoalitionen inte längre har en egen majoritet. Även om beslut också under tidigare mandatperioder ofta har inbegripit EPP och S&D, samt åtminstone ytterligare en grupp, så kommer det i framtiden att krävas ett bredare samarbete. I det jag kallar Storkoalition II inbegrips förutom EPP och S&D också liberalerna och de gröna. Även efter 2019 års val har denna konstellation en betryggande majoritet.

"Ingen av de stora koalitioner bygger dock på att distinktionen mellan höger och vänster upprätthålls."

Ingen av de stora koalitioner bygger dock på att distinktionen mellan höger och vänster upprätthålls. Därför är det intressant att se hur

Figur 6 Höger och vänster: förändring över tid i Europaparlamentet (% av mandat)

Not: Storkoalition = EPP+S&D, Storkoalition II = EPP+S&D+RENEW+GREEN, Höger (liberal) = EPP+RENEW+GREEN, Höger (konservativ) = EPP+ECR+ID, Vänster = S&D+GUE/NGL+GREEN

Källa: Bearbetning av material från Europaparlamentet, Europeiska valresultat 2019, <https://valresultat.eu/>

majoriteten ser ut om denna dimension skulle avgöra samarbetet mellan partierna. Först har vi ett högersamarbete som bygger på mer liberala värderingar, där EPP, liberalerna och de gröna ingår. Detta är det starkaste av de mer ideologiskt präglade samarbetena, men det får fortfarande inte en majoritet av mandaten. EPP kan välja att gå åt höger istället för att samarbeta med de mer liberala krafterna. Detta fångas i ett högersamarbete med mer konservativa förtecken. Här ingår – förutom EPP – ECR och ID. Även om ett sådant samarbete knappast är aktuellt i mer generella termer skulle man kunna tänka sig ett gemensamt agerande i specifika frågor. Denna konstellation får dock inte heller majoritet. Slutligen vänstern i parlamentet: om S&D väljer att gå åt vänster och samarbetar med framför allt GUE/NGL-gruppen och de gröna, så lyckas de inte samla ihop mer än 36 procent av mandaten. Det ska då också sägas att den gröna gruppen inte givet skulle inordna sig i en sådan konstellation. Det betyder att den samlade vänstern i EP är mycket svag och har så varit under de senaste mandatperioderna. Vänstern har problem i Europa.

6 Slutsatser

Syftet med denna analys var att titta på vilka som var vinnarna och förlorarna i 2019 års val på en mer övergripande nivå. En fråga har varit om det vi ser är en gemensam trend eller om det ser olika ut i olika medlemsländer. Slutligen har det handlat om hur valresultatet kan förändra maktbalansen i parlamentet den närmaste mandatperioden. Nu ska vi sy ihop säcken och försöka dra slutsatser om vad vi kan tro blir de politiska konsekvenserna av valet 2019.

Valet innebär det som många förväntade sig: de stora partigrupperna EPP och S&D förlorade var för sig drygt fyra procent av mandaten i parlamentet – tillsammans förlorade de nästan nio procent. Det innebär att de tidigare så dominerande partigruppernas styrka successivt urholkas. Ett problem för dessa partigrupper är att förlusten främst sker i de stora medlemsstaterna, vilket får stor effekt på mandatfördelningen i parlamentet. Bilden är dock inte entydig. I flera länder stärker dessa partigrupper sina mandat eller åtminstone håller ställningarna.

Innan valet var det många som förväntade sig att de högerradikala partierna skulle växa i styrka. Så blev också fallet, men inte lika mycket som många kanske antog. I några länder går dessa partier fram starkt, exempelvis *Lega* i Italien, medan man i andra länder har en mycket mer begränsad framgång eller till och med förlust, exempelvis i Danmark. Utmanarna till EPP och S&D är därför inte enbart (eller kanske inte ens i första hand) de högerradikala partierna, utan mindre partier i mitten av den politiska vänster–högerskalan. Den liberala gruppen, som efter valet kallar sig *Renew Europe*, och den gröna gruppen gör betydande framgångar. Analysen visar att i många länder är det framför allt dessa grupper som tar utrymmet från partierna i EPP och S&D snarare än några andra. Den närmaste mandatperioden för EP kommer också att påverkas av att Storbritannien lämnar EU (vilket allt pekar på). Mandatfördelningen kommer att justeras i och med att de brittiska ledamöterna lämnar Bryssel. Det är framför allt *Renew Europe* och den gröna gruppen som kommer att tappa mandat. Det stora Brexit-partiet har valt att stå utanför någon grupp.

Om vi då fokuserar mer på vilket parlament väljarna har röstat fram så kan vi dra några slutsatser. För det första har andelen kvinnliga ledamöter ökat med fyra procentenheter, till 41 procent. Variationen är betydande, men det är ett steg mot mer jämställd representation. Faktum är att i de allra flesta länder är andelen kvinnor i den nationella delegationen till EP större (eller betydligt större) än andelen kvinnor i deras nationella parlament. Det går för den skull inte att dra slutsatsen att det skulle vara lättare för kvinnor att ta sig till Bryssel än till den egna huvudstaden, men det är värt en djupare analys.

”Det är unikt att som parlamentarisk församling ha en så stor andel medlemmar som ifrågasätter existensberättigandet för den församling till vilken de är valda.”

När vi ser på den politiska och ideologiska sammansättningen av parlamentet så har vissa viktiga förskjutningar inträffat i och med valet 2019. Vad gäller den ena dimensionen, pro- eller anti-

EU, så har de EU-kritiska stärkt sin ställning. Visserligen skedde den största uppgången för dessa krafter redan 2014, men positionen försvaras 2019. Idag är det ungefär en fjärdedel av parlamentets ledamöter som har en kritisk eller starkt kritisk hållning till EU. Det är unikt att som parlamentarisk församling ha en så stor andel medlemmar som ifrågasätter existensberättigandet för den församling till vilken de är valda (Brack 2018). De EU-positiva grupperna är dock fortfarande i stor majoritet och det är inte troligt att de EU-kritiska grupperna kommer att kunna omkullkasta parlamentets verksamhet i någon högre utsträckning. Skulle det vara så att partidelegationer börjar krackelera kring frågan om EU (det finns i viss utsträckning EU-kritiska krafter i exempelvis EPP) kan situationen dock förändras under mandatperioden. Det skulle i så fall tala för att institutionella frågor om EU:s legitimitet att fatta beslut kommer i förgrunden för diskussionen.

Det är dock viktigt att komma ihåg att konflikten kring vad EU ska vara kanske inte i första hand kommer att ha sitt centrum i parlamentet, utan i Europeiska rådet och i ministerrådet. Flera av de partier som har en mer eller mindre tydligt EU-kritisk hållning återfinns idag i olika regeringskonstellationer i flera medlemsstater. Här har också dessa partiföreträdare mycket större förutsättningar att antingen stoppa förändringar av politiken eller själva driva igenom förslag än i EP. Sätillvida är konflikten kring EU:s framtid större än vad den har varit på mycket länge, men dragkampen kommer främst att utspela sig mellan regeringarna och inte mellan grupperna i parlamentet.

EPP och S&D kommer inte längre att ha en egen majoritet i parlamentet. Vänstern (i bred bemärkelse) är ännu mer försvagad efter valet 2019 än perioderna innan. S&D måste således vända sig mot mitten för att få inflytande. Givet dessa förutsättningar är det knappast troligt att konflikten kring vänster- och högerdimensionen kommer att förstärkas med det nya parlamentet, utan snarare tvärtom, då kompromisser måste uppnås. Såsom mandaten är fördelade kommer det att krävas breda uppgörelser i mitten, där både EPP och S&D ingår. Detta är visserligen inget nytt, men förstärks efter detta val. Det troliga är att vi får ett mer djupgående samarbete med den liberala gruppen och den gröna gruppen. Skulle dessa fyra partier samarbeta uppnår man en majoritet på 69 procent.

Hur ska man då se på det nya parlamentets sammansättning utifrån ett demokratiskt perspektiv? Man kan se det på två olika sätt. Å ena sidan innebär kravet på breda uppgörelser att viktiga politiska motsättningar döljs istället för att tydliggöras. Ur legitimitetssynpunkt försvårar det för parlamentet att förklara (och kanske helhjärtat försvara) beslut, då de bygger på ganska långt gångna kompromisser (Brack & Costa 2018). Det tydliggör inte skillnaderna i EU-politiken, vilket förmodligen skulle behövas för att öka intresset bland EU:s medborgare om vad som försiggår i EP. Å andra sidan innebär det nya parlamentet en ökad grad av fragmentisering³. Framför allt gruppen *Renew Europe* och de gröna får mer att säga till om då deras mandat kommer att bli mer värdefulla i olika former av beslutskonstellationer. En ökad fragmentisering uppfattas oftast som något problematiskt, men måste det vara så? Det största problemet med en ökad fragmentisering av ett parlament är att regeringsbildningsprocessen blir mer komplicerad och regeringsstabiliteten troligen sämre. I EP är dessa aspekter av det politiska spelet av mindre betydelse än vad det normalt är i parlamentariska församlingar på medlemsstatsnivå. Vi har inte en EU-regering som behöver stöd i parlamentet och majoritetskonstellationerna behöver inte vara lika stabila. Fördelen med en ökad fragmentisering är att det kan bidra till en större politisering av viktiga frågor som hanteras i parla-

mentet. Det kan alltså stimulera den politiska debattnivån och därmed utgöra en positiv effekt i europeisk politik. För att detta argument ska stämma förutsätter det dock att debatten kring olika förslag och strategier når medborgarna och hjälper dem att fatta ett klokt beslut i nästkommande val. Denna länk är inte given bara för att konfliktnivån möjligen ökar i Europaparlamentet.

"Så tillvida gav valet 2019 ingen klar indikation på om EU:s medborgare vill ha den ena eller den andra utvecklingen av EU, utan föga förvånande är väljarkåren splittrad."

De politiska maktförhållandena i EP är givetvis viktiga. Att de höger-radikala krafterna inte gjorde ett så bra val som de kanske hoppats betyder dock inte att debatten kring Europas framtid är avgjord. Inledningsvis lyfte jag fram Viktor Orbáns kritik av EU och Emmanuel Macrons önskan om ökad integration som två ytterligheter i denna diskussion. Båda dessa "linjer" lyckades bra i valet. Så tillvida gav valet 2019 ingen klar indikation på om EU:s medborgare vill ha den ena eller den andra utvecklingen av EU, utan föga förvånande är väljarkåren splittrad. Vi ser idag en kraftig polarisering i den politiska debatten. Det återspeglas givetvis också i europeisk politik. Att öka diskussionen kring vilket EU vi vill ha och vilken roll unionen ska spela är därför helt nödvändig. Ytterst handlar det om att medborgare ska uppleva det politiska systemet och dess beslut som legitimt.

För att åstadkomma detta räcker det inte med en valkampanj som sträcker sig ett par veckor innan en valdag. Under sådana förutsättningar går det inte att förvänta sig en bra, genomgripande och framtätsyftande debatt. Det krävs att vi reflekterar över frågor som hanteras på EU-nivå, debatterar dem och blir osams också under de fem år som passerar mellan valen. Inte för att konflikter har ett egenvärde, utan för att de tydliggör olika alternativ. Sällan har chansen varit så stor som nu att åstadkomma en sådan debatt. Vi vet att

Valresultatet i korthet

- De två stora partigrupperna EPP och S&D förlorar egen majoritet i parlamentet.
- EPP och S&D tappar väljare främst till gröna och liberala partier.
- Höger-radikala partier växer men mindre än väntat.
- Andelen kvinnliga ledamöter ökar med 4 procentenheter, till 41 procent.
- EU-kritiska partier stärker sin ställning.
- Vänstern är mer försvagad efter 2019 års val än efter tidigare EU-val.
- Mandatfördelningen stärker kravet på breda uppgörelser i mitten.

³ Graden av fragmentisering avser antalet partier i parlamentet och hur pass stora dessa är i förhållande till varandra. I ett parlament som består av två stora dominerande partier (ofta används det brittiska underhuset, *House of Commons*, som exempel) är graden av fragmentisering låg, medan den är mycket hög i exempelvis parlamentet i Nederländerna, där 150 ledamöter efter valet 2017 delas upp på inte mindre än 13 partier. Många jämnstora partier ökar alltså fragmentiseringen.

migrationsfrågan fortfarande är stor och rymmer avgörande principer. Likaså vet vi att det kommer en global lågkonjunktur. Den kommer att slå olika mot olika medlemsländer och vilken EU:s roll ska vara i att jämna ut de obalanser som kommer i kölvattnet är en synnerligen viktig fråga. Dessutom har vi en säkerhetspolitisk situation som har blivit påtagligt svårare. Inte minst handlar det om USA:s

allt mer isolationistiska linje, vilket kommer att tvinga fram en intensivare debatt om vilken roll EU ska ha i den globala säkerhetsordningen. Det här är enbart ett axplock av frågor som kommer att vara aktuella de närmaste åren. Politik kräver kompromisser, men också debatt. Svenska partier och politiker kan göra betydligt mer för att denna debatt ska komma till stånd.

Referenser

- Bowler, S. & McElroy, G. (2015). Political group cohesion and 'hurrah' voting in the European Parliament. *Journal of European Public Policy*. 22(9): 1355–1365.
- Brack, N. & Costa, O. (2018). Introduction: the European Parliament at a crossroads. *The Journal of Legislative Studies*. 24(1): 1–10.
- Brack, N. (2018). *Opposing Europe in the European Parliament. Rebels and radicals in the chamber*. London: Palgrave.
- Europaparlamentet, Europeiska valresultat 2019 – Jämförelseverktyg, från <https://valresultat.eu/verktyg/jamforelseverktyg/>. 2019-08-11
- Europaparlamentet, Europeiska valresultat 2019 – Ledamöters könsfördelning per land, från <https://valresultat.eu/verktyg/jamforelseverktyg/>. 2019-08-11
- Hix, S., Noury, A. & Roland, G. (2018). The changing battle lines in the European Parliament. I Campos, N.F. & Sturm, J.-E. (red.). *Bretton Woods, Brussels and Beyond – Redesigning the Institutions of Europe*. London: CEPR Press.
- Hooghe, L., Marks, G. & Wilson, C.J. (2002). Does Left/Right Structure Party Positions on European Integration? *Comparative Political Studies*, 35(8): 965–989.
- Inter-Parliamentary Union (IPU). Percentage of women in national parliaments. Från <https://data.ipu.org/women-ranking?month=7&year=2019>. 2019-08-08
- Macron, E. (2019). *För en förnyelse av Europa*. DN Debatt. Dagens Nyheter 2019-03-04
- Orbán, V. (2018). Prime Minister Viktor Orbán's speech at the 29th Bálványos Summer Open University and Student Camp. Från Website of the Hungarian government. <https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-speech-at-the-29th-balvanyos-summer-open-university-and-student-camp>. 2019-08-06.
- Politico (2019a). Germany – National parliament voting intention. Från <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/germany/>. 2019-08-08
- Politico (2019b). Denmark – National parliament voting intention. Från <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/denmark/>. 2019-08-08
- Stetka, V. (2018). The imitation game? EP election campaign in the Czech Republic. I Bolin, N., Falasca, K., Grusell, M. & Nord, L. (red.) *Euroflections. Leading academics on the European Elections 2019*. Sundsvall: Mid Sweden University. Demicom.
- VoteWatch, Full background of new MEPs: what does it tell us? Från <https://www.votewatch.eu/blog/full-background-of-new-meps-what-does-it-tell-us/>, 2019-08-08